

POLNOHOSPODÁRSKE BROWNFIELDY V OKRESE ZLATÉ MORAVCE

Agricultural brownfields in the Zlaté Moravce district

JANA NÉMETHOVÁ ¹

ZUZANA DVOŘÁKOVÁ LÍŠKOVÁ ²

¹ Katedra geografie a regionálneho rozvoja | ¹ Depart. of Geography and Regional Development
Fakulta prírodných vied | Faculty of Natural Sciences
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre | Constantine the Philosopher University in Nitra
✉ Trieda Andreja Hlinku 1, 949 74 Nitra, Slovak Republic
E-mail: jnemethova@ukf.sk

² Katedra regionálneho managementu | ² Department of Regional Management
Ekonomická fakulta | Faculty of Economics
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích | University of South Bohemia in České Budějovice
✉ Studentská 13, 370 05 České Budějovice, Czech Republic
E-mail: zuli@ef.jcu.cz

Anotácia

Brownfieldy sú väčšinou spájané s urbánnym prostredím ale dôsledky politicko-ekonomickej transformácie sa prejavili aj v rurálnom prostredí. Práve brownfieldy po poľnohospodárskej výrobe sú najčastejším typom brownfieldov na Slovensku. Cieľom príspevku bolo identifikovať brownfieldy v okrese Zlaté Moravce a zamerať sa prioritne na lokalizáciu poľnohospodárskych brownfieldov v jednotlivých obciach okresu. Sledovaný okres patrí do Nitrianskeho kraja, ktorý je poľnohospodársky najviac využívaným regiónom Slovenska. K splneniu cieľa sme použili hlavne metódu terénneho výskumu, v rámci nej techniky ako sú pozorovanie, rozhovor s pracovníkmi obecných úradov, vlastníkmi areálov brownfieldov, obyvateľmi obcí a zber fotodokumentáčného materiálu. V okrese sme identifikovali 64 brownfieldov, podľa pôvodného využitia prevládali poľnohospodárske brownfieldy s počtom 36. Väčšina z nich sa nachádza v súkromnom vlastníctve. V mnohých prípadoch nenachádzame iba jedného vlastníka brownfieldu. Až 95 % z celkovej rozlohy všetkých kategórií brownfieldov zaberali poľnohospodárske brownfieldy. Poľnohospodárske brownfieldy sú lokalizované takmer v každej obci okresu. Vo väčšine prípadov sa jedná o poľnohospodárske areály, ktorých súčasťou sú viaceré opustené objekty. V okrese Zlaté Moravce doteraz žiaden takýto areál, resp. objekt nebol revitalizovaný z dôvodu viacerých vlastníkov a nedostatku financií na ich obnovu.

Kľúčové slova

poľnohospodárske brownfieldy, okres Zlaté Moravce, terénny výskum

Annotation

Brownfields are mostly associated with urban areas. However, the consequences of political and economic transformation have also affected rural areas. The most common type of brownfields in Slovakia is brownfields after agricultural production. The objective of the study was to identify the brownfields in the Zlaté Moravce district and focus primarily on the localisation of agricultural brownfields in the individual municipalities of the district. The district under review belongs to the Nitra Region, which is the most agriculturally used region in Slovakia. In order to meet our goal we mainly used the field research method and within this method the techniques such as observation, interviews with the employees of the municipal authorities, the owners of brownfield areas, the inhabitants of the municipalities and collection of photographic documentation. In the District we identified 64 brownfields and according to their original use it was predominantly agricultural brownfields amounting to a total number of 36. Most of them are in private hands. In many cases there is not only a single brownfield owner. Agricultural brownfields presented up to 95 % from the overall area of all brownfield categories. Agricultural brownfields are situated almost in every municipality in the district. In the majority of the cases it is agricultural areas, which include a number of abandoned buildings. In the Zlaté Moravce District none of these areas or buildings respectively has been revitalized so far because of the complicated ownership structure and lack of funding necessary for their restoration.

Key words*Agricultural brownfields, the Zlaté Moravce District, field research***JEL classification:** Q1, O1, R1**1. Úvod**

Po roku 1989 prešla slovenská ekonomika transformáciou z centrálne plánovanej postupnými krokmi na ekonomiku trhovú, čo prinášalo do poľnohospodárstva veľa zásadných zmien. Jednou z hlavných zmien bol pokles objemu poľnohospodárskej produkcie, čo spôsobilo, že veľa objektov využívaných na poľnohospodársku výrobu a súvisiace aktivity začalo strácať svoju pôvodnú funkciu a následne sa stali nevyužívanými. Tu sa začína objavovať problematika poľnohospodárskych brownfieldov. Dlhodobo sa problematike brownfieldov nikto nevenoval, až väčšia pozornosť sa týmto objektom začala venovať po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie (EÚ). Vznikli tak nové možnosti čerpania financií na regeneráciu brownfieldov zo štrukturálnych fondov EÚ (Svobodová, Věžník, 2009). V Slovenskej a Českej republike je dlhodobým problémom opätovné využitie a regenerácia brownfieldov a zhruba 20. ročné oneskorenie v porovnaní so západnou Európou. K uvedeným problémom prispeli už uvedené ekonomické zmeny, transformácia, reštrukturalizácia hospodárstva, a s tým spojené rušenie neprosperujúcich podnikov (Dvořáková Lišková, Dvořák, 2016). Komplikáciou regenerácie vidieckych brownfieldov sú často nevyriešené majetkovoprávne vzťahy spôsobené reštitučnými problémami. Vidiek regeneráciu chátrajúcich objektov po poľnohospodárskej výrobe nedokáže riešiť bez pomoci štátu a finančnej podpory EÚ. Takýto brownfield neprináša obci žiadny úžitok, naopak, pôsobí neesteticky. Hlavné malé obce nemajú dostatok financií na naštartovanie jeho revitalizácie, čím sa skutočné riešenie problémov s existenciou brownfieldov odkladá na neurčito. Navyše, ak v danom priestore sa nachádzajú zvyšky pesticídov, umelých hnojív, exkrementov alebo zvyšky siláže, silážnych štiav, krmív a iných organických či anorganických látok, predstavuje tento priestor ekologickú záťaž pre jednotlivé zložky životného prostredia.

2. Materiál, metódy a cieľ

Podľa Bičíka a Jančáka (2005) medzi rokmi 1989-1995 bol ukončený proces reštitúcie a privatizácie poľnohospodárskych podnikov. Došlo k rapídному zníženiu počtu hospodárskych zvierat (najmä hovädzieho dobytku), zníženiu osevných plôch viacerých plodín, čo sa premietlo do zníženia celkovej poľnohospodárskej produkcie. Nové pretransformované podniky sa snažili udržať poľnohospodársku výrobu, ale po nejakej dobe v dôsledku platobnej neschopnosti boli nútené svoju výrobu ukončiť a poľnohospodárske objekty opustiť a nechať voľne chátrať. Zmeny v poľnohospodárstve nastali aj po vstupe Slovenska do Európskej únie (EÚ) v roku 2004 a po implementácii Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. Úpadok poľnohospodárskej výroby, najmä živočišnej výroby pokračoval. Viaceré subjekty mali existenčné problémy a pre vysokú konkurencieschopnosť na trhu, došlo k poklesu stavov takmer všetkých hospodárskych zvierat a poklesla aj rastlinná produkcia. Niektoré pôvodné objekty slúžiace pre účely poľnohospodárskej výroby zmenili svoje využitie a stali sa z nich napr. skladové priestory, prípadne sa prenajímali iným subjektom s rôznorodou podnikateľskou činnosťou, čím došlo k zmene ich pôvodného poľnohospodárskeho využitia. Holmanová (2011) tvrdí, že zvyčajne ide o rozľahlé areály lokalizované v okrajových častiach vidieckych obcí. Nadobúdacia cena týchto areálov nebýva vysoká, avšak nedoriešené vlastnícke vzťahy, či pravdepodobná prítomnosť ekologickej záťaže po poľnohospodárskej výrobe je viac než pravdepodobná a pre možných investorov odradzujúca. Ide o areály vybavené infraštruktúrou, dostatočne rozľahlé, čo umožňuje realizáciu i väčších projektov bez záberov novej poľnohospodárskej pôdy. Stavby možno prestavať, resp. zbúrať, keďže sú len výnimočne pamiatkovo chránené.

Medzi ďalšie príčiny vzniku brownfieldov na Slovensku je možné zaradiť deindustrializáciu, transformáciu priemyselnej výroby a pomalý proces terciarizácie, najmä reštrukturalizáciu štátu (regiónov), ale v posledných rokoch sa výrazným spôsobom prejavujú tiež dopady svetovej hospodárskej krízy (Sovičová, 2012). Existencia takýchto objektov predstavuje pomerne závažný problém komplikujúci implementáciu dlhodobých programov rozvoja obcí a celých regiónov. Z uvedených dôvodov je regenerácia brownfieldov aktuálne potrebná (Lacina, 2014). Veľkým nedostatkom podľa Černíka (2015) je, že v rovine verejnej správy nedošlo k jednoznačnému legislatívnemu ukotveniu problematiky brownfieldov, čo spôsobilo, že každá inštitúcia k zdevastovaným územiam pristupuje odlišne. Vyškovská (2013) zdôrazňuje pri obnove brownfieldov spoluprácu verejného a súkromného sektoru, pretože riziká spojené s obnovou a vysoké finančné náklady rozložené medzi viacerými subjektmi umožňujú urýchliť a zjednodušiť proces regenerácie. Problémom v revitalizačnom procese je nejasná vlastnícka štruktúra alebo prítomnosť nebezpečných kontaminujúcich látok v lokalite. Tieto dva elementy zvyšujú cenu vlastnej regenerácie, ktorá sa stáva vo väčšine prípadov neakceptovateľná (Kunc et al., 2014 a, b). Kadeřábková a Piecha (2009) uvádzajú, že obnova poľnohospodárskych budov a areálov je veľmi náročná v dôsledku zložitých majetkoprávných vzťahov a nedostatku skúseností s riešením problematiky poľnohospodárskych brownfieldov.

Odporúčajú prepojenosť regenerácie opustených objektov a areálov na strategické dokumenty územných jednotiek. Novosák et al. (2013) tvrdia, že obnova poľnohospodárskych brownfieldov je zložitá najmä v dôsledku komplikovanej vlastníckej štruktúry. V posledných rokoch došlo k regenerácii brownfieldov aj vďaka finančnej podpore zo štrukturálnych fondov EÚ. Podľa Frantála et al. (2013) veľkosť brownfieldov, ich predchádzajúce využitie a existencia kontaminácie nepredstavuje rozhodujúce bariery obnovy týchto objektov, ak sa nachádzajú v atraktívnej lokalite a nemajú komplikované vlastnícke vzťahy. Obnovené brownfieldy sa nachádzajú v obciach s vyšším rozvojovým potenciálom, ktorý je reprezentovaný vyššou mierou lokálnej podnikateľskej aktivity, blízkosťou k regionálnemu centru, napojením na hlavnú cestnú sieť a kvalitou lokálnej infraštruktúry.

Cieľom príspevku bolo identifikovať brownfieldy v poľnohospodársky využívanom okrese Zlaté Moravce a zamerať sa prioritne na lokalizáciu poľnohospodárskych brownfieldov v jednotlivých jeho obciach. Pre identifikáciu a analýzu areálov brownfieldov sme použili hlavne metódu terénneho výskumu, v rámci nej techniky ako sú pozorovanie, rozhovor s pracovníkmi obecných úradov, vlastníkmi brownfieldov, obyvateľmi obcí a zber fotodokumentáčného materiálu.

3. Brownfieldy v okrese Zlaté Moravce

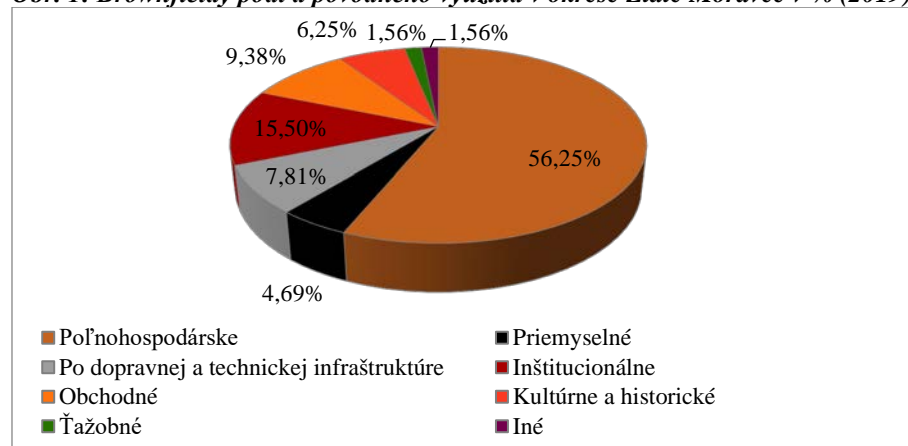
3.1 Základná charakteristika okresu

Okres Zlaté Moravce sa rozprestiera na území Slovenskej republiky. Z administratívno-správneho usporiadania patrí do Západného Slovenska a do Nitrianskeho kraja, presnejšie zaujíma polohu v jeho severovýchodnej časti. Okres je tvorený 32 vidieckymi obcami a jediným mestom Zlaté Moravce. Z geomorfologických celkov sa v severnej časti okresu rozprestiera pohorie Tribeč. Centrálna a južná časť je tvorená Podunajskou pahorkatinou a východná Pohronským Inovcom. K najrozšírenejším pôdnym typom okresu patria hnedozeme, ktoré dominujú predovšetkým v oblasti Podunajskej pahorkatiny. Patria k najúrodnejším pôdam okresu spolu s černozemami, ktoré sa však vyskytujú len ojedinele v južných častiach okresu. Rozvinutá poľnohospodárska výroba v okrese úzko súvisí predovšetkým s vhodnými pôdno-klimatickými podmienkami pre rastlinnú výrobu. V štruktúre pôdneho fondu okresu dominuje poľnohospodárska pôda (25 786 ha), z ktorej 18 757 ha (viac ako 70 %) tvorí orná pôda. V súčasnosti v okrese pôsobí 11 poľnohospodárskych subjektov, ktoré obhospodarujú pôdu vo viacerých obciach.

3.2 Klasifikácia brownfieldov

V okrese Zlaté Moravce sme na základe terénneho výskumu identifikovali viacero brownfieldov podľa pôvodného využitia. Počet všetkých brownfieldov v okrese je 64. Najväčšie zastúpenie majú poľnohospodárske brownfieldy s počtom 36 (56,25 %) (obr. 1). Jedná sa o poľnohospodárske areály alebo objekty, ktoré pôvodne slúžili pre poľnohospodárske účely. Opustené poľnohospodárske areály sú tiež najčastejším typom brownfieldov aj v ČR, avšak ich plošný podiel je omnoho menší (Skála et al., 2013). Ostatné kategórie brownfieldov v sledovanom okrese vykazujú výrazne nižšie hodnoty. Priemyselné brownfieldy s pôvodným priemyselným využitím sa nachádzajú v okrese iba 3 (4,69 %), ktoré sú lokalizované v meste Zlaté Moravce. Ide o opustené objekty a jeden priemyselný areál.

Obr. 1: Brownfieldy podľa pôvodného využitia v okrese Zlaté Moravce v % (2019)

Zdroj: terénny výskum (2019)

Brownfieldy sme klasifikovali aj na základe majetkovo-právnych vzťahov, keďže pre úspešnú revitalizáciu je potrebné poznať aj tento aspekt. 51 brownfieldov (79,69 %) sa nachádza v súkromnom vlastníctve. V mnohých prípadoch súkromného vlastníctva nenachádzame iba jedného vlastníka brownfieldu. Treba však podotknúť, že zvyšujúcim sa počtom vlastníkov brownfieldu klesajú predpoklady na možnú jeho obnovu. Medzi vlastníkmi môžu nastať nezhody, pretože nie každý má záujem brownfield revitalizovať. Zvyšných 13 brownfieldov (20,31 %) patrí do verejného vlastníctva, čiže do vlastníctva samosprávy alebo štátu. Do vlastníckych vzťahov môžu vstupovať aj iné komplikácie, ako vecné bremená v podobe pôžičiek, hypoték alebo exekúcií, kedy má vlastník brownfieldu obmedzené vlastnícke práva. Jeden z najhorších faktov, ktorý degraduje vlastníctvo brownfieldu je zadlženosť alebo bankrot. Majitelia brownfieldov nedokážu splácať dlhy a tak prichádza na rad exekúcia. Práve uvedené komplikované vlastnícke pomery robia z brownfieldov menej atraktívne miesta pre nový ich rozvoj.

V ďalšej časti výskumu sme sa zaoberali rozlohou brownfieldov, aby sme poukázali na to, aký priestor v sledovanom území zaberajú. Súhrnnú rozlohu všetkých kategórii brownfieldov sme vyčíslili na 153,22 ha. Najväčšie plochy v sledovanom okrese zaberajú poľnohospodárske brownfieldy so 146,50 ha, čo predstavuje 95,61 % z celkovej rozlohy všetkých brownfieldov. Opustené poľnohospodárske brownfieldy tvoria v rurálnom prostredí pomerne rozľahlé územia. Zväčša sa jedná o rozsiahlejšie komplexy areálov, ktoré mali v minulosti svoje opodstatnenie. Poľnohospodárska výroba si vyžadovala priestory aj objekty na hospodárenie ako maštale pre živočíšnu výrobu, sušičky na pozberovú úpravu obilia, sýpky na uskladňovanie obilia, silážne jamy na rastlinný odpad, pivnice, dielne, garáže, miešarne krmív, dočasné hnojiská i priestory pre technicko-administratívnych pracovníkov. Objekty poľnohospodárskych areálov postupnými vývojovými zmenami v poľnohospodárstve stratili svoje pôvodné funkcie a ostali nevyužívané.

Ďalšie identifikované typy brownfieldov v okrese zaberajú omnoho menšie plochy. Priemyselné brownfieldy zaberajú iba (0,55 ha), keďže väčšina objektov po pôvodnej priemyselnej výrobe bola v okresnom meste Zlaté Moravce zrekonštruovaná a má svoje využitie inými podnikmi.

3.3 Poľnohospodárske brownfieldy

Okres Zlaté Moravce sa svojou polohou a priaznivými prírodnými podmienkami významne viaže k poľnohospodárskej výrobe, ktorá má aj v celom Nitrianskom kraji svoje tradície. Poľnohospodárske brownfieldy sú lokalizované v každej obci okresu. Vo väčšine prípadov sa jedná o poľnohospodárske areály (obr. 2, 3, 4), ktorých súčasťou sú viaceré opustené budovy, ktoré nie sú využívané a chátrajú (obr. 5, 6).

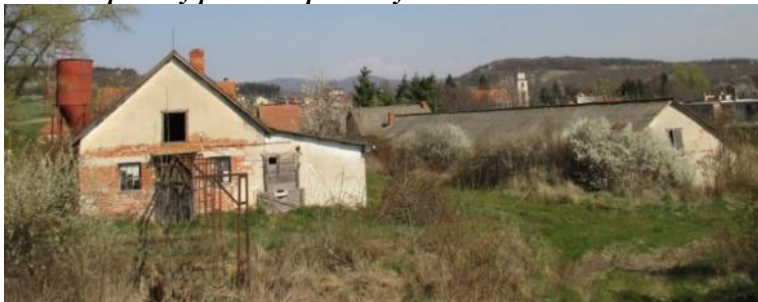
V mnohých prípadoch sa opustené poľnohospodárske areály stávajú akýmsi „smetiskom“ kde nezodpovední vlastníci a občania vynášajú rôzne druhy odpadu (obr. 7 a, b). Tento negatívny fakt spôsobuje ďalšie záťaž nielen pre samotného majiteľa, ale časom sa taká skládka rôzneho odpadu môže prejavovať vo forme poškodenia životného prostredia. Problémom pri skúmaní poľnohospodárskych brownfieldov v teréne je ich lokalizácia v odľahlých areáloch súkromných subjektov, čo veľakrát sťažovalo prístupnosť k daným objektom a mnohé objekty boli zarastené rôznymi trávnatými spoločenstvami a burinami, čo bolo prekážkou ich detailnejšieho skúmania.

Obr. 2: Opustený poľnohospodársky areál v obci Jedlové Kostol'any

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 3: Opustěný poľnohospodársky areál v obci Mankovce

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 4: Opustěný poľnohospodársky areál v obci Kostol'any pod Tribečom

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 5: Objekt po bývalej živočíšnej výrobe v Čaradiciach

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 6: Chátrajúca maštal' v Mankovciach

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 7 a, b: Skládka odpadu na poľnohospodárskom brownfiedle v obci Nevidzany

Zdroj: terénny výskum (2019)

V súčasnosti vlastníci brownfieldov niektoré zachovalejšie budovy poľnohospodárskych areálov v obciach prenajímajú súkromným spoločnostiam na ich podnikateľskú činnosť, čo zabezpečuje ich ďalšie nepoľnohospodárske využívanie. Napr. v obciach Machulince a Obyce pôsobia spoločnosti zaoberajúce sa drevovýrobou, v Slepčanoch je kovovýroba. V areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva Skýcov pôsobí spoločnosť, ktorá sa zaoberá pílením a impregnáciou dreva, jeho spracovaním a výrobou drevených obalov. Nový vlastník niektoré objekty bývalej poľnohospodárskej výroby zrekonštruoval, aby sa mohli využívať na jeho podnikateľskú činnosť (obr. 8), iné ešte len čakajú na svoju revitalizáciu. Spoločnosť postupne rekonštruuje tieto objekty so zámerom ich nového využitia. Ďalší príklad kedy vlastník (družstvo) prenajíma budovy je z obce Čierne Kľačany, v niektorých budovách poľnohospodárskeho brownfieldu sú sklady pre spoločnosť zameranú na autodopravu. V iných obciach po ukončení živočíšnej výroby zostali opustené maštale, s ktorými družstvá nemajú žiadne revitalizačné zámery do budúcnosti a ani dostatok financií na ich odstránenie.

Obr. 8: Čiastočne revitalizovaný brownfield v obci Skýcov

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 9: Opustená sýpka v obci Nemčičany

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 10: Opustená sýpka v obci Neverice

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 11: Opustená sýpka v obci Sľažany

Zdroj: terénny výskum (2019)

Obr. 12: Opustená sýpka v obci Veľké Vozokany

Zdroj: terénny výskum (2019)

Brownfieldy po pôvodne poľnohospodárskej výrobe sa nemusia výlučne nachádzať v priestore bývalých poľnohospodárskych družstiev. Môžeme ich nájsť aj mimo nich, napríklad v zastavanom území obce. Hovoríme o chátrajúcich budovách, ktoré v minulosti slúžili ako sýpky (na uskladňovanie obilia), mlyny (zariadenia na spracovanie obilia). Takýchto objektov sme tiež lokalizovali niekoľko (7). Opustené a chátrajúce bývalé sýpky sa nachádzajú v obciach Nemčiňany (obr. 9), Neverice (obr. 10), Obyce, Sľažany (obr. 11) a Veľké Vozokany (obr. 12). Sýpky v minulosti zohrávali dôležitú úlohu stavieb pri rozsiahlejších hospodárstvach. V dobách, keď množstvo poľnohospodárskej produkcie vyjadrovalo bohatstvo, boli sýpky budované ako honosné stavby. Niektoré z nich dodnes tvoria historické dominanty obcí. Z dôvodu potrebných väčších rekonštrukcií nemajú ich vlastníci finančné prostriedky na ich obnovu alebo sanáciu. Terénnym výskumom sme identifikovali aj opustené staré mlyny na spracovanie obilia v Topoľčiankach a Žitavanoch.

4. Záver

Poľnohospodárstvo Slovenska prešlo v priebehu politicko-ekonomickej transformácie v 90. rokoch 20. storočia výraznými štruktúrnymi zmenami, ktoré spôsobili zníženie poľnohospodárskej produkcie a celkový jeho úpadok. Nové pretransformované podniky sa snažili udržať poľnohospodársku výrobu, ale v dôsledku platobnej neschopnosti boli nútené svoju výrobu ukončiť a poľnohospodárske objekty opustiť a nechať voľne chátrať. Faktom je, že slovenskí poľnohospodári po vstupe Slovenska do EÚ v roku 2004 nedokázali konkurovať lacnejšiemu zahraničnému dovozu. Neefektívnosť a nerentabilita najmä živočíšnej výroby spôsobila u subjektov likvidáciu chovu hovädzieho dobytku a ošípaných a tá podnietila vznik ďalších opustených a nevyužívaných poľnohospodárskych areálov a objektov. Mnohé objekty nenachádzali nové spôsoby využitia a tak začali postupne chátrať, čo sa prejavuje v ich zhoršujúcom sa stave, zvýšených nákladoch na prípadnú rekonštrukciu či revitalizáciu a v neposlednom rade negatívne pôsobia na estetický charakter krajiny. V dôsledku týchto procesov sa na vidieku objavil nový problém, tzv. poľnohospodárske brownfieldy (opustené poľnohospodárske areály a objekty). Zaraďujú sa k nim všetky pozemky a nehnuteľnosti v území, ktoré neplnia svoju pôvodnú funkciu, predstavujú ekologickú záťaž a majú zdevastované výrobné či iné budovy (Némethová, Horváthová 2019).

K najdôležitejším aspektom ďalšieho využitia brownfieldov v území patrí ich obnova, napr. v podobe revitalizácie vedúcej k efektívnemu využívaniu zanedbaných objektov alebo areálov. Dôležitý faktor pri revitalizácii zohráva finančný rámec a majetkovo-právne vzťahy. Nástroje na podporu revitalizácie brownfieldov možno hľadať vo viacerých zdrojoch nadnárodnej, národnej, regionálnej alebo lokálnej úrovne. Z dôvodu sťažujúcich skutočností ako je nedostatok financií a nevysporiadané vlastnícke vzťahy brownfieldov, Slovensko v riešení tejto problematiky oproti iným krajinám zaostáva. Na Slovensku ešte doteraz neexistuje zákon o obnove brownfieldov, čo sťažuje komunikáciu medzi vlastníckymi a investormi. Na Slovensku nie je vypracovaná ani žiadna štúdia ako v Čechách, ktorá by poskytovala aktuálny stav nevyužívaných areálov a objektov. Prieskum v roku 2008 uskutočnila agentúra SARIO, cez rozposielanie dotazníkov do jednotlivých obcí a miest. Úspešnosť tohto prieskumu bola veľmi nízka. Následná analýza výsledkov dotazníkov mala posúdiť možnosti obcí a miest, identifikovať priority udržateľného rozvoja a navrhnúť adekvátne riešenia možnej revitalizácie a znovu využitia zisteného brownfieldu. Na základe výsledkov prieskumu malo Ministerstvo hospodárstva SR vytvoriť Národnú stratégiu regenerácie brownfieldov, ktorá stále na Slovensku absentuje. Vlastníci brownfieldov majú v mnohých prípadoch zviazané ruky, keďže častokrát nie sú vyjasnené majetkovo-právne vzťahy.

V okrese Zlaté Moravce sme pomocou terénneho výskumu identifikovali 64 brownfieldov, prevahu majú poľnohospodárske areály alebo objekty, ktoré pôvodne slúžili pre poľnohospodárske účely. Z hľadiska ostatných typov brownfieldov, poľnohospodárske dosahovali aj najväčšiu rozlohu. Nachádzajú sa v každej obci. V sledovanom okrese nenachádzame poľnohospodárske brownfieldy po revitalizácii, okrem čiastočnej obnovy objektu v obci Skýcov. Vlastníci brownfieldov ako vyplýva z terénneho výskumu nemajú dostatok financií na revitalizáciu alebo sanáciu týchto objektov. Podobne ani investorov veľmi takéto objekty neľakajú z dôvodu finančne veľmi náročnej revitalizácii, objekty tohto typu brownfieldov sú značne zdevastované. V lepšom technickom stave budovy brownfieldov vlastníci dávajú do prenájmu iným podnikateľským subjektom, ktoré ich využívajú na nepoľnohospodárske činnosti, ako sú drevovýroba alebo kovovýroba.

Literatúra

- [1] BIČÍK, I., JANČÁK, V., (2005). *Transformační procesy v Českém zemědělství po roce 1990*. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. ISBN 80-86561-19-4.
- [2] ČERNÍK, J., (2015). Současná východiska výzkumu brownfields. In *XVIII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 532-539. ISBN 978-80-210-7861-1. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-7861-2015-71.
- [3] DVOŘÁKOVÁ LÍŠKOVÁ, Z., DVOŘÁK, P., (2016). Funkčná a priestorová diferenciacia brownfieldov v Čechách a na Slovensku=Functional and Spatial Distinction of Brownfields in the Czech and Slovak Republic. *Geografické informácie/Geographical Information*, vol. 20, no. 2, pp. 60-69. ISSN 1337-9453. DOI 10.17846/GI.2016.20.2.60-69.
- [4] FRANTÁL, B., KUNC, J., NOVÁKOVÁ, E., KLUSÁČEK, P., MARTINÁT, S., OSMAN, R., (2013). Location matters! Exploring brownfields regeneration in a spatial context (case study of the South Moravian Region, Czech Republic). *Moravian Geographical Reports*, vol. 21, no. 2, pp. 5-19. ISSN 1210-8812. DOI 10.2478/mgr-2013-0007.
- [5] HOLMANOVÁ, A., (2011). Brownfieldy vo vidieckej krajine. *Urbanita*, vol. 23, no. 3, pp. 20-23. ISSN 0139-5912.
- [6] HORVÁTHOVÁ, M., (2019). *Možnosti revitalizácie areálov brownfields v okrese Zlaté Moravce*. [Diplomová práca, školiteľka RNDr. Jana Némethová, PhD.]. Nitra: UKF.
- [7] KADERÁBKOVÁ, B., PIECHA, M., (2009). *Brownfields : jak vznikají a co s nimi*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-123-9.
- [8] KUNC, J., NAVRÁTIL, J., TONEV, P. FRANTÁL, B., KLUSÁČEK, P., MARTINÁT, S. HAVLÍČEK, M., ČERNÍK, J., (2014a). Perception of urban renewal: Reflexions and coherences of socio-spatial patterns (Brno, Czech Republic). *Geographia Technica*, vol. 9, no.1, pp. 66-77. ISSN 1842-5135.
- [9] KUNC, J., MARTINÁT, S., TONEV, P., FRANTÁL, B., (2014b). Destiny of urban brownfields: Spatial patterns and perceived consequences of post-socialistic deindustrialization. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, no. 41 E/February, pp. 109-128. ISSN 2247-8310.
- [10] LACINA, K., (2014). Místo regenerace brownfieldů v soudobé regionální politice. In *XVII mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 632-636. ISBN 978-80-210-6840-7. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-81.
- [11] NÉMETHOVÁ, J., HORVÁTHOVÁ, M., (2019). Vidiecke brownfieldy v okrese Zlaté Moravce=Rural Brownfields in the Zlaté Moravce District. *Geografické informácie/Geographical Information*, vol. 23, no. 2, pp. 34-53. ISSN 1337-9453. DOI 10.17846/GI.2019.23.2.34-53.
- [12] NOVOSÁK, J., HÁJEK, O., NEKOLOVÁ, J., BEDNÁŘ, P., (2013). Spatial Pattern of Brownfields and Characteristics of Redeveloped Sites in the Ostrava Metropolitan Area (Czech Republic). *Moravian Geographical Reports*, vol. 21, no. 2, pp. 36-45. ISSN 1210-8812. DOI 10.2478/mgr-2013-0009.
- [13] SKÁLA, J., ČECHMÁNKOVÁ, J., VÁCHA, R., HORVÁTHOVÁ, V., (2013). Various aspects in the genesis and perspectives of agricultural brownfields in the Czech Republic. *Moravian Geographical Reports*, vol. 21, no. 2, pp. 46-55. ISSN 1210-8812. DOI 10.2478/mgr-2013-0010.
- [14] SOVIČOVÁ, I., (2012). Stav a možnosti revitalizácie areálov brownfields s empirickým príkladom mesta Prešov. *Folia Geographica*, vol. 20, no. LIV, pp. 184-201. ISSN 1336-6157.
- [15] SVOBODOVÁ, H., VĚŽNÍK, A., (2009). To the problems of agricultural brownfields in the Czech Republic – Case study of the Vysocina region. *Agric. Econ. – Czech*, vol. 55, no. 11, pp. 550-556. ISSN 0139-570X.
- [16] VYŠKOVSKÁ, M., (2013). Využití francouzského přístupu pro regenerace brownfields v ČR. In *XVI mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 237-244. ISBN 978-80-210-6257-3. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-6257-2013-29.

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-18-0185 a projektom VEGA 1/0934/17 Transformácia využívania kultúrnej krajiny Slovenska za ostatných 250 rokov a predikcia jej ďalšieho vývoja.